Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Direkt: 08 624 74 58
Fax: 08 85 13 29
Allmänt: info@wwf.se
emelie.nilsson@wwf.se
www.wwf.se

Miljödepartementet

Ulriksdal 25 oktober 2021

WWFs remissvar Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar

Inledning

I dagsläget står vi inför en världsomfattande artkris där uppskattningsvis cirka 1 miljon arter riskerar att utrotas inom de närmsta årtiondena. Trenden i Sverige går åt samma håll, även om takten inte är lika snabb som i vissa andra delar av världen. Antalet rödlistade arter i Sverige har ökat med 11 procent på fem år. I Artdatabankens granskning av nära 22 000 av Sveriges arter är drygt var femte (22 procent) rödlistad, en ökning från 4 273 till 4 746 sedan 2015. Av dem anses nästan hälften vara hotade (2 249). Artskyddsförordningen omfattar 91 rödlistade fågelarter och för övriga djur och växter 71 arter från bilaga IV i landmiljödirektivet. Det gör att artskyddsförordningen enbart ger ett skydd för 162 av de 4746 rödlistade arterna. Till detta kommer en lista med svenska arter som är nationellt fridlysta – ett skydd som särskilt i nuläget inte är lika långtgående. Idag finns en stor kunskapsbrist avseende både kända och okända arters bidrag till ekosystemsfunktioner och motståndskraft. Det innebär att förlust av biologisk mångfald kan leda till många för oss okända men oönskade negativa effekter. Denna kris för biologisk mångfald beräknas förvärras tillsammans med andra miljöproblem - inte minst klimatförändringarna.

Artskyddsförordningen utgör tillsammans med områdesskydd de viktigaste verktygen för att skydda Sveriges biologiska mångfald. Trots det finns det i dagsläget stora brister i artskyddet. En del av bristerna handlar om lagstiftningens utformning. Det är till exempel bara ett begränsat antal arter som får skydd genom artskyddslagstiftningen. De arter som finns upptagna i lagstiftningens bilagor motsvarar i väldigt låg grad listan över de mest hotade arterna i Sverige. Ett annat problem är att de nationellt fridlysta arterna idag inte har ett tydligt skydd av sin livsmiljö, vilket är avgörande för deras fortlevnad. I dagens artskyddslagstiftning hanteras inte heller hänsyn till arter som inte har hotstatus. Detta trots att behovet av att stoppa artförlusten bör handla om att förebygga att arter blir hotade. Det förtydligas i EUs art- och habitatdirektiv att medlemsländerna även har ett ansvar för att förhindra att arter får ogynnsam bevarandestatus. Det finns även exempel på när EUs art-och habitatdirektiv och fågeldirektiv inte har blivit tillräckligt implementerade i lagstiftningen t ex när det gäller övervakning av oavsiktligt dödande, att förvaring av ägg inte är förbjudet och när det gäller vattenlevande organismer.

Utöver brister i själva artskyddslagstiftningen brister även själva tillämpningen av lagen. Hittills har artskyddet utanför skyddade områden varit svagt och tillämpningen av lagen mycket bristfällig. Exempelvis tog det drygt 20 år från Sveriges EU-inträde innan de regler som följer av EUs fågeldirektiv och naturvårdsdirektiv började tillämpas 2016 inom skogsbruket. När det

Förmånstagare gällande: Hans Majestät Konungen

Stiftelsens generalsekreterare: Håkan Wirtén

Registrerad som: Världsnaturfonden WWF
Org.nr: 802005-9823
Plusgiro 90 1974-6
Bankgiro 901-9746

100% återvunnet papper

gäller tillämpningen av regelverket på jordbruksmark och i havs- och vattenmiljöer är tillämpningen otillräckligt kartlagd men är bristfällig.

Sammanfattning av ställningstagande

Världsnaturfonden WWF ställer sig positiva till majoriteten av utredningens förslag och nedan har vi redovisat vår inställning till de förslag som vi anser är extra viktiga att lyfta. Några av de förslag vi avstyrker är ändring av fridlysningsbestämmelser för fåglar förslag 12.6.2 där skyddet för deras livsmiljöer försvagas och förslag om införande av en ny proportionalitetsbestämmelse.

Utredningen levererar förslag som WWF bedömer sammantaget skulle stärka artskyddet, i synnerhet när det gäller artskyddsbrottslighet och handel. Vi tror även att de kan bidra till ökat uppfyllande av miljömålen och EUs naturvårdsdirektiv. Flera av förslagen är dock avhängiga av att tillräckligt med resurser tillsätts för intrångsersättning.

WWF anser vidare att markägarnas intressen tillgodoses genom bland annat ökad tydlighet i lagen, förbättrade villkor vid överklagan, ökade ersättningsmöjligheter och kunskapsstöd i form av livsmiljöunderlag vilket kan minska kostnader för utredningar för markägaren. Det är viktigt att frågor som kopplar till artskyddsförordningen utreds vidare t ex beträffande tillämpningen i jord- och skogsbruk, utformning av luftledningar för hänsyn till fåglar, otydligheter i regeringsformen 2:15 angående rätt tillersättning, en fondlösning och rätt att överklaga enligt Århuskonventionen.

Den internationella illegala handeln med vilda djur och växter är mycket omfattande och hotar arter på många ställen i världen. CITES-konventionen är det regelverk som byggts upp för att kontrollera denna handel. Det är viktigt att alla länder följer dessa regler och nu finns EU:s handlingsplan för att göra arbetet effektivare. Den här utredningen har föreslagit vad Sverige bör göra utifrån myndigheternas förslag som finns i rapporten ”Förslag på åtgärder för ett stärkt arbete mot artskyddsbrott”. Här finns beskrivet hur dessa saker ska införlivas i miljöbalken och artskyddsförordningen samt hur olika myndigheter utifrån dessa regelverk ska arbeta praktiskt med frågorna.

WWF anser att det är viktigt att regeringen nu omedelbart införlivar förslagen i dessa lagstiftningar och att myndigheternas arbete och ansvar tydliggörs i regleringsbrev och instruktioner.

Vi vill lyfta några förslag för regeringens övervägande som utredningen har diskuterat men inte föreslagit. Det handlar om krav på obligatorisk skogsbruksplan, ett artförvaltningsprogram, ett fondsystem för ersättning, översyn av regeringsformen och full implementering av Århuskonventionen. WWF menar att det finns behov av en mer omfattande utredning av artförvaltningen där andra lagändringar och fler styrmedel inkluderas. Begränsande i utredningens direktiv har varit att varken Skogsvårdslagen, jaktlagen eller fiskelagen får ses över. Vi vill också lyfta in förslag om åtgärdsprogram för hotade arter och stärkt miljöövervakning som vi tycker att utredningen borde ha föreslagit. Sverige bör också utnyttja möjligheten att lägga till svenska arter som får ett lika starkt skydd som arterna i EU-direktivet.

Sammantaget vill WWF se en artskyddslagstiftning som i högre grad bidrar till miljömålet ett rikt växt- och djurliv och uppfyllande av naturvårdsdirektiven. Vi anser att man framöver bör se över artskyddslagstiftningen och andra delar av Miljöbalken för att utveckla hur man i ökad omfattning kan arbeta förebyggande med att förhindra att arter blir hotade. WWF vill också se fler och rätt arter omfattas av artskyddslagstiftningens särskilda skydd och att det utvecklas bättre planeringsverktyg än idag

Övergripande om livsmiljöunderlag

En förutsättning för att artskyddsregelverket ska bli tydligt och rättssäkert är att kunskapsunderlaget ökar liksom verksamhetsutövarnas tillgång till det. Skogsstyrelsens och Naturvårdverkets förstudie visar att det i dagsläget både finns otillräckligt kunskapsunderlag och att verksamhetsutövare saknar tillgång till informationen. Livsmiljöunderlaget borde innebära ökad förutsebarhet och tydlighet i vad som förväntas av en verksamhetsutövare. Kunskapskravet kan vara betungande för till exempel mindre markägare. Markägarorganisation har lyft detta som ett stort problem. Genom livsmiljöunderlaget tar staten mer ansvar och besparar på så sätt verksamhetsutövaren kostnader för att själva ta reda på tillräcklig kunskap.

Inom naturvården har det i flera decennier lyfts vikten av öka landskapsperspektivet och landskapsplanering för att bevara biologisk mångfald. Livsmiljöunderlaget är ett sådant verktyg. Det är ett underlag för landskapsplanering som bygger på frivillighet. Även EU-domstolen har lyft vikten av ett proaktivt system för artskydd för att vidta nödvändiga förebyggande åtgärder t ex i Skydda-skogen domen. Det finns exempel från andra EU länder hur man arbetar med planer och program över landskapet ur artperspektiv.

WWFs synpunkter

WWF har valt att dela in förslagen i de som avstyrks, de som tillstyrks med behov av komplettering och de som tillstyrks utan vidare komplettering. Därutöver har WWF prioriterat ner att svara på en del förslag för att fokusera på de delar där vi har mest synpunkter.

Förslag som WWF avstyrker

12.3 Nya bestämmelser som genomför fågeldirektivets artikel 5 och livsmiljödirektivets artikel 12

och 12.6.2 Förslag: Förbud att avsiktligt förstöra eller skada fåglars ägg och bon

WWF avstyrker. Utredningen ger förslag på förändring av fågelskyddet för att bättre stämma överens med fågeldirektivets minimikrav. WWF anser dock att Sverige liksom tidigare bör lägga sig på en något högre nivå än direktivets miniminivå. Om utredningens förslag genomförs finns det stor risk att skyddet blir för svagt för särskilt skyddsvärda fågelarter, vilket riskerar att försämra bevarandestatusen för dessa fågelarter. Fågeldirektivet bör ses i ljuset av den tid då det upprättades då hotet i form av habitatförsämring och -förlust inte var lika uppmärksammat som nu. I dagsläget finns alltså ingen anledning att särskilt skyddsvärda arter av fåglar inte ska ges livsmiljöskydd på samma sätt som arter i livsmiljödirektivet.

Fåglarnas skydd mot störning kan ge ett visst skydd av fåglarnas häckningsmiljöer men särskilt skyddsvärda fågelarter är i fortsatt behov av skydd av livsmiljöer utanför häckningstid. WWF är också tveksamma till att begreppet gynnsam bevarandestatus tas bort för alla fågelarter – även om det inte är ett tydligt begrepp i fågeldirektivet. I miljömålet har vi åtagit oss att bevara arter i Sverige ska ha gynnsam bevarandestatus. ”

12.13 Förslag: Dispens från fridlysning söks hos tillsyns- eller prövningsmyndigheten

WWF avstyrker förslaget. Förslaget innebär att Skogsstyrelsen skulle få ansvar för artskyddet i skogen. Vi anser inte att det finns tillräckligt med kompetens vid myndigheten för att ansvaret ska tas över. Vidare har myndigheten ett produktionsansvar som kan komma i konflikt med artskyddet med en överhängande risk att myndigheten kommer att prioritera produktion. Vi anser att Skogsstyrelsen under de senaste åren alltmer har brustit i sitt naturvårdsansvar till förmån för skogsproduktion.

12.15 Förslag: Inför bestämmelse om proportionalitetsavvägning i 8 kap. miljöbalken

WWF avstyrker förslaget. I dagsläget är det generellt ovanligt att mer hänsyn tas till arter än vad som krävs för bevarandet d v s att en inskränkning av enskilds rätt går längre än vad som behövs för att skydda arten. Detta gäller särskilt i de fall då en ersättningsrätt är kopplad till inskränkningen. Omvänt är det snarare så att andra intressen än artskydd och naturbevarande ofta tillåts väga tyngre vid avvägningar. Vi ifrågasätter därför om det är nödvändigt med denna proportionalitetsparagraf. Det framgår ju dessutom tydligt att det redan ska göras en avvägning enligt MB 2:7. Om skyddet för livsmiljöer för fåglar bibehålls och omfattar alla arter – inte enbart de särskilt skyddsvärda - kan vi se ett visst behov av en proportionalitetsprincip. Däremot inte om lagstiftningen försvagas så som utredningen föreslår. Proportionalitetsavvägningen kommer att påverka möjligheten att ställa krav kring kompensationsåtgärder och övervakning av oavsiktligt dödande. En proportionalitetsavvägning krävs enligt regeringsformen och av Europakonventionen men en avvägning har gjorts i formuleringen av lagen och kommer vidare att göras i myndigheternas handläggning och behöver inte regleras i lag. Om en proportionalitetsavvägning genomförs enligt förslaget är det viktigt att grunden för avvägningarna redovisas öppet.

Förslag som WWF tillstyrker med behov av komplettering

10.4 Nationell bristanalys av vilken kunskap om biologisk mångfald som behöver kompletteras

WWF tillstyrker. Det finns mycket kunskap om biologisk mångfald i Sverige men den är otillräckligt spridd och förankrad bland verksamhetsutövare. Här behövs kunskapsspridning till verksamhetsutövare avseende både naturvärden och hänsyn. Men inventering av livsmiljöer och arter behöver utvecklas och stärkas för att skapa en bättre rikstäckande kunskap som kan kopplas till analys av brist och hot. Dessa bör ligga till grund för rikstäckande långvariga övervakningar av både naturtyper och artgrupper. Det finns emellertid redan en del vetskap om kunskapsluckor, varför utredningen borde ha föreslagit konkreta inventeringar utifrån redan kända behov. Det gäller t ex förnyade inventeringar av ängs- och betesmarker, nyckelbiotoper eller motsvarande kartläggning av skogsbiotoper och våtmarker.

På förslag inom politiken utifrån skogsutredningen är nu att modellen för skydd av skog ska förändras för att primärt bygga på frivilliga initiativ från markägare. Om det genomförs blir det ännu viktigare med bra kunskapsunderlag som kan vägleda markägaren. På så sätt kan arbetet förhoppningsvis bli mer kostnadseffektivt än pilotprojektet KOMET.

11.8.2 Förslag: Livsmiljöunderlagens omfattning

WWF tillstyrker. Av artskyddsförordningen ska framgå att livsmiljöunderlagen ska omfatta alla arter som är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken, hotade enligt rödlistan eller regionalt prioriterade, samt deras livsmiljöer. Vi anser att omfattningen är ganska bra men att nära hotade arter bör adderas till arter som livsmiljöunderlaget ska omfatta.

11.8.6 Förslag: Information som ska framgå av livsmiljöunderlagen

WWF tillstyrker. Förslaget är bra men behöver kompletteras med en karta med beskrivning av artförekomst, förväntade försiktighetsåtgärder och beskrivning av i vilken mån olika verksamheter kan tillåtas med vissa anpassningar.

11.8.7 Förslag: Uppföljning av livsmiljöunderlagen

WWF tillstyrker. Det som anges är bra men uppföljningen bör även omfatta nationellt fridlysta arter.

11.9 Förslag: Livsmiljöunderlagets funktion

WWF tillstyrker. Men bra att förtydliga i beskrivningen av livmiljöunderlagets funktion är att det ska fungera preventivt och förebyggande.

11.12 Förslag: Tydliggör ideella miljöorganisationers klagorätt

WWF tillstyrker. Miljöorganisationernas klagorätt är tydlig i Århuskonventionen och i EU-rätt. Det bekräftats också av domstolarnas praxis i Sverige. Det bör tydliggöras för artskyddet men det behöver göras en fullständig översyn så att klagorätten i 16e kapitlet stämmer med EU regelverk och internationella konventioner.

11.13 Förslag: Öka myndigheternas anslag för tillsyn av artskydd

WWF tillstyrker. För att förbuden enligt direktiven och nationella bestämmelser ska följas krävs en fungerande tillsyn. Tillsynen har varit bristfällig både när det gäller tillsyn av fridlysta arter och av handel. Myndigheter behöver ökade öronmärkta resurser för arbete med artskyddsbrott. Tillsynsmyndigheternas behovsutredningar visar också på ett större behov än dagens tillsynsnivå. Tillsynen av artskydd prioriteras ofta bort till förmån för annan tillsyn enligt Miljöbalken. Utredningen föreslår att länsstyrelserna får förstärkta resurser för artskyddstillsyn med motsvarande en halv (0,5) årsarbetskraft per län. WWF anser att artstillsynen är så pass eftersatt att den bör fördubblas jämfört med den föreslagna nivån d v s öka med 1 årsarbetskraft per län.

11.5 Förslag: Målsättning i 8 kap. 1 § miljöbalken

WWF tillstyrker förslaget om målsättning för 8 kap som ska formuleras med koppling till miljömålet för ett rikt växt- och djurliv. Det är positivt att det tydliggörs i lagstiftningen att Sverige har ett ansvar för att bevara arter brett – inte endast de arter som pekas ut i bilagorna. Det tydliggör att alla naturligt förekommande arter ska bevaras i livskraftiga populationer, vilket inkluderar tillräcklig genetisk variation. Därmed tydliggörs att artskyddregler ska användas för att uppnå miljömålet ett rikt växt- och djurliv. Vi skulle dock vilja att det förtydligas att målet med 8 kap endast är att bidra till artbevarande på det sätt som beskrivs. Reglerna i kap 8 räcker inte för att i sig själv klara artbevarandet. Som det är formulerat nu ger det sken av att 8 kap ska uppnå artbevarandet i sig själva.

12.9.2 Förslag: Bemyndigande att anta generella föreskrifter för vissa verksamheter

WWF tillstyrker. bemyndigandet om generella föreskrifter är viktigt för att ge förutsägbarhet dvs vilka försiktighetsåtgärder som kan förväntas vid vissa verksamheter. Idag har endast Jordbruksverket bemyndigande för föreskrifter för artskyddsförordningen. Anmärkningsvärt nog inte Naturvårdsverket. Jordbruksverket har dock inte tagit fram föreskrifter kopplat till fridlysta arter i jordbrukslandskapet. Havs- och vattenmyndigheten har idag bemyndigande kopplat till artskydd men inte utifrån artskyddförordningen utan utifrån Fiskelagen och kopplade förordningar. Skogsstyrelsen har inkluderat hänsyn till artskyddet i 30e paragrafen i SVL.

För att åstadkomma generell hänsyn i vardagslandskapet till de utpekade arterna är generella föreskrifter ett viktigt steg. Vi välkomnar att Havs-och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Naturvårdsverket ska ta fram förslag på förskrifter som sedan beslutas av regeringen. Vi ser gärna att framtagande vid Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten och Skogsstyrelsen genomförs i samråd med Naturvårdsverket. Vi skulle dock föredra att sektorsmyndigheterna fick ett direkt bemyndigande från regeringen. Regeringens beslut kring detta riskerar att leda till en mer politisk prioritering som utgår mindre från arternas behov. Hänsyn till arter brukar ofta få stå tillbaka gentemot andra intressen.

12.11.2 Förslag: Dispens avseende fåglar

WWF tillstyrker under förutsättning att dispens inte förmedlas emot syftet med fågeldirektivet. Vi anser emellertid att skrivningen; ”*beståndet av de berörda arterna bibehålls på en*

tillfredsställande nivå" är för vagt. Alternativ skrivning: *"bevarandet av populationerna inte påverkas"*.

12.12 Förslag: Kompensationsåtgärder ska alltid övervägas vid dispens från fridlysningsbestämmelserna

WWF tillstyrker. Det gäller redan enligt nuvarande lagstiftning men det är bra att det förtydligas. Det är också viktigt att det förtydligas att kompensationsåtgärder inte får påverka dispensbeslutet. Det är väldigt angeläget att göra en uppföljning av kompensationsåtgärder för att veta vilken effekt de har. I lagförslaget föreslås: *"Ett beslut om att vidta sådana åtgärder ska omfatta villkor om att åtgärderna ska övervakas och utvärderas under viss tid"*. Vi tror inte att det är nödvändigt med uppföljning av alla kompensationsåtgärder men att det däremot är värdefullt att en längre uppföljning görs av utvalda kompensationsåtgärder för att öka lärandet av vilka åtgärder som är effektiva.

12.14 Förslag: Översyn av nationellt fridlysta arter enligt nya kriterier

WWF tillstyrker förslaget. Det är helt avgörande att det är rätt arter och de mest skyddsvärda som omfattas av det extra skydd som artskyddsförordningen ger. WWF ser därför mycket positivt på förslaget att Naturvårdsverket får i uppdrag att göra en översyn av listan över nationellt fridlysta arter samt en kartläggning av vilka behov av skydd dessa arter har. Det kan röra sig både om skydd mot insamling och förstörelse av livsmiljö. Den tidigare listan är upprättad på otydliga kriterier och behöver uppdateras utifrån dagens skyddsbehov.

I dagsläget är dock skyddet för nationellt fridlysta arter svagare än för de arter som finns utpekade i livsmiljödirektivet trots att de kan vara minst lika skyddsvärda. Sverige bör därför också utnyttja möjligheten att lägga till svenska arter som får ett lika starkt skydd som arterna i EU-direktivet. WWF förslår därför att det ska ingå i Naturvårdsverkets uppdrag.

Fredning från fiske är inte tillräckligt för att skydda fisk och blötdjur. De påverkas även av mark- och vattenanvändning genom t ex övergödning. De arter som pekas ut i livsmiljödirektivet bör ingå i artskyddsförordningen så att de får livsmiljöskydd. Trots att det finns många hotade arter bland fiskar och blötdjur finns inga upptagna på den nationella fridlysningslistan. Vattenlevande organismer bör vara ett särskilt fokus när Naturvårdsverket gör sin en översyn av listan på nationellt fridlysta arter.

Nuvarande 14 § om skydd av nationellt fridlysta djur bör inte begränsas till enbart kräldjur, groddjur och ryggradslösa djur utan bör omfatta vilt levande arter. En alternativ möjlighet att ge särskilt skyddsvärda fågelarter ett livsmiljöskydd kan vara att ge dem nationell fridlysning. Detta förutsätter att förslag 12.14.3 om Skydd för livsmiljöer för vissa arter fridlysta enligt nationella bestämmelser också genomförs.

I de förslagna kriterierna för urval för fridlysning framgår insamling tydligt. Andra orsaker som t ex förstörelse eller försämring av habitat framgår inte tydligt även om det torde ingå i *"någon annan orsak som hotar artens fortbestånd i landet."* WWF föreslår att detta förtydligas.

Eftersom det finns betydligt mer generösa dispensregler för nationellt fridlysta arter än arter som omfattas av naturvårddirektiven är risken att detta skulle leda till för strikt reglering för många arter liten.

12.17 Förslag: Utred artskyddets tillämpning i jordbruket och havs- och vattenmiljöer

WWF tillstyrker och tycker att det är av absoluta vikt att tillämningen inom jordbruket och för havs- och vattenmiljöer utreds eftersom tillämpningen är nästintill obefintlig idag. WWF vill dock påpeka att det är något som borde ha utretts i större uträckning i denna befintliga utredning även om förslag begränsas av att det inte var tillåtet att ge förslag kring fiskelagen.

När det gäller jordbruket bör man titta närmare på kopplingen till tvärvillkoren för jordbrukarstöd eftersom de inkluderar delar av artskyddsförordningen. Kontrollen av att dessa tvärvillkor uppfylls verkar i dagsläget obefintlig. Det bör även utvärderas hur miljöstöd och kraven i artskyddsförordningen är kopplade. Är det tillåtet att ge miljöstöd för något som följer av lagstiftning enligt kap 8? Kan miljöstöd undvika att förbudsregler aktiveras? I jordbrukslandskapet handlar det ofta om att upphörd hävd påverkar arter negativt. Samtidigt som det är svårt att kräva fortsatt hävd av verksamhetsutövare med hänvisning till artskyddslagstiftningen. Tidig vallskörd är ett hot mot åkerhäckande fågelarter. Om utredningens förslag antas skulle senarelagd vallskörd beroende på situation kunna betraktas som allmän hänsyn eller ge rätt till dispens och därmed rätt till ersättning. WWF har tidigare drivit för en miljöersättning för detta. Hur senarelagt vallskörd ska hanteras bör också omfattas av utredningen.

12.18 Förslag: Utred föreskrifter om att luftledningar för el ska säkras mot risker för fågellivet

WWF tillstyrker. Kraftledningar utgör en vanlig dödsorsak för ett flertal fågelarter. Genom anpassning av utformning och placering kan riskerna för fåglar minska samtidigt som det finns andra samhällsekonomiska vinster genom att elfelen minskar. Åtagande kring detta problem följer bland annat av Bernkonventionen. Utredningen övervägde en konkret lagparagraf kring detta och vi tycker att det är synd att ett sådant förslag inte kom med i SOUn.

12.20 Förslag: Nytt skäl för beslut om biotopskydd införs i förordningen om områdesskydd

WWF tillstyrker. Det bör finnas möjlighet att inrätta biotopskydd för artskydd eftersom möjligheten i nuläget begränsas genom att bara utvalda livsmiljöer i nuläget kan bli biotopskyddade. Vi instämmer också med utredningens slutsats att det i dessa fall ska vara möjligt med ett utvecklingszon/skyddszon, men det bör inte vara obligatoriskt. Vi är också tveksamma till minsta storleksgränsen 5 hektar. Vi tror att det kan vara bra att tillåta mindre områden. Vi föreslår i första hand ingen nedre gräns alternativt en betydligt lägre gräns om 1 hektar? Det kan annars leda till att oproportionerligt mycket mark skyddas genom biotopskydd som inte har höga naturvärden.

WWF vill påpeka att det kommer att behövas mer resurser för biotopskydd med anledning av denna ändring. Biotopskydd för artskydd kan konkurrera med biotopskydd för prioriterade livsmiljöer när resurserna är begränsade. Det är viktigt att en prioritetsordning förtydligas. Biotopskydd för artskydd riskerar att bli prioriterat oavsett vad som bedöms vara högst prioriterat naturvårdsmässigt eftersom det kan bli aktuellt när förbudslagstiftning omöjliggör skogsbruk. WWF vill understryka vikten av att tillsätta tillräckligt med resurser men vid bristande resurser prioritera områdesskydd med högst naturvårdsnytta.

Utredningen framhåller både biotopskydd och naturvårdsavtal som en lösning när det krävs mer än allmän hänsyn. Naturvårdsavtal framhålls dock som lösning i de flesta fallen. Vi tror att mer långsiktigt skydd genom biotopskydd ofta är att föredra framför naturvårdsavtal.

13.8 Förslag: Ny ersättningsbestämmelse i 31 kap. miljöbalken

WWF tillstyrker. Det har förekommit situationer där vissa markägare fått stora inskränkningar i sitt brukande till följd av artskyddsregler utan att de har givits någon ekonomisk kompensation. Det är oproportionerligt och vi välkomnar därför förslaget om ersättning när brukare får betydande inskränkningar i brukandet. Det stärker både acceptansen för regelverket och regelefterlevnaden, vilket borde stärka artskyddet. Det kommer att innebära att mer statliga resurser behöver tillföras för ändamålet. Om tillräckliga resurser inte avsätts kommer det att få effekt på naturvårdsarbetet och Sveriges möjlighet att leva upp till EUs direktiv. Utredningens förslag om att bygga ersättningen på ett beslut om nekad dispens till artskyddsregelverket är

emellertid komplicerat och riskerar att bli byråkratiskt, administrativt kostsamt och otydligt. Vi tror dock att möjligheterna att utforma en statlig ersättning på annat sätt är mycket begränsade p g a laglighetsprincipen. En fondlösning bör utredas som komplement. Det kan fungera genom att brukare betalar en avgift till en gemensam fond som kan finansiera markägare som drabbas oproportionerligt av artskyddreglerna. Tanken är att hänsyn till arterna som går utöver allmän hänsyn ska innebära ersättningsmöjlighet

13.8.6 Förslag: Ersättning utgår inte för allmän hänsyn

WWF tillstyrker. Mark- och miljööverdomstolen har konstaterat att artskyddsförordningen är att se som en precisering av vad som kan följa av de allmänna hänsynsreglerna. Allmän hänsyn kan därför inte ge rätt till ersättning. Det är viktigt att nivån för vad som är allmän hänsyn definieras och sätts på en tillräckligt hög nivå. I den avvägningen är det viktigt att ta hänsyn till sektorsansvaret inom skogen. Den intrångsbegränsning som idag tillämpas avseende hänsyn enligt Skogsvårdslagens 30§ är otillräcklig vilket innebär att intrångsbegränsning och rätt till ersättning måste ligga högre enligt MB allmän hänsyn till arter. Det är även viktigt att avvägningen kring vad som är allmän hänsyn inom jordbruket läggs på en rimlig nivå. Om tröskeln för ersättning blir för låg riskerar det att bli mycket kostsamt för staten och skattebetalare för att följa ett regelverk som krävs enligt lagen eller sektorsansvaret. Det kan också leda till att resurser för andra naturvårdsåtgärder prioriteras ner eller kan komma i konflikt med EUs statsstödsregler. I en proposition bör förslag utvecklas för att minska risken för ersättningsanspråk utan att någon åtgärd i realiteten planeras, vilket är ett reellt problem vid en del avverkningsanmälningar i fjällnära skog.

Vad som är allmän hänsyn borde föreslås i en proposition. I annat fall hamnar det på myndighetsnivå i första läget och det är tveksamt om Skogsstyrelsen kommer att föreslå en ambitiös eller rimlig nivå av allmän hänsyn som går utöver dagens krav i SVL. Samma tveksamhet kring ambitionsnivån om allmän hänsyn finns kring Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten.

14.28 Förslag: Naturvårdsverket får utökad befogenhet att besluta om beslagtagna levande exemplar

WWF tillstyrker men vill att Naturvårdsverket så långt som möjligt ska hitta andra alternativ.

WWF anser att beslagtagna/förverkade djur vid illegal handel i så långt som möjligt ska placeras där de kan få god vård och utlopp för sitt naturliga beteende. De individer som är i sådant dåligt skick att det är mest humant med omedelbar avlivning bör så ske. Individer som har beslagtagits kan vara ett värdefullt genetiskt tillskott till djurparkers gen pool i den mån djurparker kan bistå i omhändertagande. Djurparker kan bidra till att höja kunskapen om hotade arter och illegal handel.

14.31 Förslag: Ansvar för artskydd införs i instruktion för Jordbruksverket och Naturvårdsverket

WWF tillstyrker. För att nå en långsiktighet och kontinuitet i arbetet med ansvaret för artskydd när det gäller handeln med vilda djur och växter är det viktigt att detta skrivs in i Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets instruktioner. Det är också mycket viktigt att det internationella samarbetet samt arbetet inom EU betonas i denna instruktion. Administrativa myndigheten för CITES har en central roll i myndigheternas arbete med att stoppa illegal handel med vilda djur och växter och det är därmed viktigt att Jordbruksverkets arbete är bra organiserat och har stor kunskap i detta ämne.

WWF tillstyrker utredningens förslag: ”punkt 4 läggs till i 4 § i Jordbruksverkets instruktion, där det framgår att myndigheten ska verka för skydd av arter, nationellt och internationellt, gällande handel med vilda arter av växter och djur”. WWF föreslår också följande tillägg: Jordbruksverket

ska som administrativ myndighet för CITES följa de instruktioner som partsmötet beslutat om Conf. 18.6 Designation and role of Management Authorities.

Jordbruksverkets tidigare haft stort engagemang i frågor kring CITES har de senaste halvåret avvecklats avsevärt, vilket mött reaktioner både nationellt och internationellt.

WWF skulle också vilja se ett förtydligande även i andra myndigheters instruktioner; Skogsstyrelsen, Tullverket, Kustbevakningen, länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten när det gäller artskyddet via 8 kap. i miljöbalken.

Förslag som WWF tillstyrker

10.3 Utred SLU Artdatabankens roll och finansiering

WWF tillstyrker under förutsättning att det kan leda till en organisation med stärkt roll och mandat.

Artdatabanken har en väldigt viktig roll som expertmyndighet med ansvar för bland annat rödlistan, åtgärdsprogram för hotade arter, en portal för inrapportering av artfynd. Deras verksamhet är underfinansierad och den långsiktiga finansieringen behöver stärkas för att garantera tillgång till artuppgifter för myndigheter, företag och allmänhet.

11.4 Nytt 8 kap. miljöbalken i sammanfattning

WWF tillstyrker förslaget om att lyfta upp regelverket till lag istället för förordning. Fördelen med lagnivån är att det behövs förarbete, vilket bidrar till ökad tydlighet av regelverket.

11.6 Förslag: Tillämpningsområde för 8 kap. miljöbalken

WWF tillstyrker. Bestämmelserna bör tillämpas i Sverige och inom Sveriges ekonomiska zon. Detta följer av livsmiljödirektivet och fågeldirektivet. EU- kommissionen har också tydliggjort detta.

11.10 Förslag: Viss påverkan på fridlysta arter ändrar naturmiljön väsentligt

WWF tillstyrker. Vi är positiva till att markägaren får en skyldighet att anmäla en åtgärd som kan påverka fridlysta arter eller deras livsmiljöer. I dagsläget är saknas redovisning av påverkan på miljö och arter vid avverkningsanmälningar eller är mycket bristfällig. Vi menar att Skogsstyrelsen inte har tillämpat miljöbalkens krav på verksamhetsutövare såsom kunskapskravet och att tillsynen har varit otillräcklig, vilket bidragit till att situationen för arter i skogen har försämrats. Den här paragrafen förtydligar att det behövs en redovisning av på vilket sätt åtgärden kan komma att påverka fridlysta arter samt en redovisning av planerade skyddsåtgärder för att undvika förbuden i fridlysningsreglerna. Det är viktigt att anmälan om samråd innehåller ett fullgott underlag för att bedöma påverkan på ett tillfredställande sätt, Det behöver finnas ett stöd för skogsbrukare från staten i form av nyckelbiotopsinventering eller inventering som kan ge motsvarande information.

11.11 Förslag: Bemyndigande och uppdrag rörande föreskrifter för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken

WWF tillstyrker. Det behövs regler kring hur förfarandet vid anmälan ska gå till.

12.6.4 Förslag: Förbud att samla ägg

WWF tillstyrker förslaget. Bestämmelsen har funnits i många år och det är bra att avgränsningarna mot jaktlagstiftningen här tydliggörs.

12.6.5 Förslag: Förbud att inneha av fågelägg

WWF tillstyrker förslaget. Det har varit ett önskemål från WWF sedan 30 år tillbaka i tiden att förvaringen av ägg från vilda fåglar ska regleras. Genomförs förslaget kommer antalet äggsamlingar i landet att minska avsevärt. Hittas olagliga äggsamlingar blir polisens arbetare

lättare då alla ägg i den kommer att beslagtas oavsett hur de samlats och när. Bevisföringen om när och var ett jaktbrott har begångets för varje ägg behöver därefter inte genomföras lika noga utan riktas mot vissa arter som bedöms intressanta.

12.6.6 Förslag: Befintliga äggsamlingar kan överlämnas

WWF tillstyrker förslaget. Bra att Naturvårdsverket får i uppdrag att, i samråd med Naturhistoriska riksmuseet, länsstyrelserna, Polismyndigheten och Statens jordbruksverk, upprätta föreskrifter för vad som ska gälla vid sådant överlämnande. Det är viktigt att det finns en beslutad arbetsordning då kravet på inlämnande säkert kommer att mötas av protester.

12.6.7 Förslag: Undantag för innehav av vissa ägg

WWF tillstyrker förslaget

12.6.8 Förslag: Förbud att avsiktligt störa vilda fåglar

WWF tillstyrker. Paragrafen innebär ingen skillnad jämfört med tidigare fridlysningsbestämmelse men utredningen förtydligar en god tolkning av vad störning kan innefatta. Liksom tidigare borde det innebära att skogsavverkning under häckningssäsong begränsas åtminstone vid förekomst av en särskilt skyddsvärd fågelart.

12.14.1 Förslag: Skäl för nationell fridlysning ska framgå av bilagorna till artskyddsförordningen

WWF tillstyrker. Det skulle vara tydliggörande om det framgår om arterna har ett skydd mot insamling eller förstörelse av livsmiljö eller båda.

12.14.3 Förslag: Skydd för livsmiljöer för vissa arter fridlysta enligt nationella bestämmelser

WWF tillstyrker. Insamling av exemplar framförallt kärlväxter var det ursprungliga motivet. Hotet i form av insamling är idag mindre samtidigt som förlust och försämring av habitat det största hotet. Även nationellt fridlysta arter behöver ett skydd av livsmiljön. Det behöver tydliggöras i lagstiftningen.

12.16 Förslag: Övervakning och rapportering av oavsiktligt dödade eller fångade djur

WWF tillstyrker. Eftersom EU-kommissionen har inlett ett överträdelseärende mot Sveriges för implementering av artikel 12.4 i livsmiljödirektivet är det viktigt att lagen ändras. I Kommissionens brev framgår att ”*det genom övervakning säkerställas att uppgifter om oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande samlas in, och mot bakgrund av övervakningsresultaten ska medlemsstaterna fastställa om det behövs forsknings- eller bevarandeåtgärder för att säkerställa att oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande inte får betydande negativa följder för de berörda arterna”*.

Genom övervakning kan man se om försiktighetsmått är effektiva och på så sätt förebygga oavsiktligt dödande. Det behöver tydliggöras vad detta kan innebära för pågående markanvändning.

12.16.7 Förslag: Myndigheter får förelägga eller meddela villkor om övervakning eller rapportering

WWF tillstyrker. Det är bra att det ges möjlighet att förelägga om övervakning och rapportering för verksamheter som inte kräver tillstånd.

12.16.8 Förslag: Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska ta fram vägledning gällande övervakning och rapportering av oavsiktlig fångst och dödande

WWF tillstyrker. En vägledning underlättar för tillsynsmyndigheternas arbete och gör att tillämpningen blir mer likartad i landet. Skogsstyrelsen bör involveras i arbetet med att ta fram en vägledning.

12.16.9 Förslag: MKB ska innehålla förslag på övervakningssystem

WWF tillstyrker. Bra att det blir krav och inte enbart som nu ett möjligt villkor.

13.8.5 Skogsutredningen och 25-procentsregeln

WWF tillstyrker. Dagens ersättningsnivå kan strida mot EUs statsstödsregler. Vi stödjer därför förslaget om att utreda effekter av höjningen av intrångsersättningen med 25 procent av marknadsvärdet för naturvårdsarbete och för markägare, samt vilka konsekvenser skattefri ersättning motsvarande 100 procent av skadan skulle medföra Det är dock viktigt att undersöka om skattefri ersättning också kan utgöra ett otillåtet statsstöd.

14.7 Förslag: Inför förbud mot handel, transport etc. för nationellt fridlysta djurarter

WWF tillstyrker. Det är bra att även nationellt fridlysta djur får samma skydd som CITES-listade sådana har redan idag. Det blir därmed även för dem förbjudet att utan tillstånd importera, exportera, sälja, köpa, byta, saluföra, transportera, skicka eller förvara exemplar av levande eller döda djur av nationellt fridlysta arter. Det kommer därmed bli lättare för rättsvårdande myndigheter att utreda illegal handel med sådana arter.

14.9 Förslag: Krav att ägg ska innehålla

WWF tillstyrker. WWF välkomnar att ”ska innehålla embryo” tas bort. Det har varit ett problem under många år och stämmer inte med fågeldirektivets förbud som anger ägg och därmed vare sig om de ha embryon i sig eller är tomma. Den nya lydelsen gör att alla ägg nu förbjudna vilket är bra.

14.10 Förslag: Undantag för preparering av horn begränsas till arter som lever vilt i Sverige

WWF tillstyrker. Det är bra att detta förtydligas med att arterna anges. Arterna som ska omfattas av undantaget är dovhjort, kronhjort, rådjur, älg och mufflonfår.

14.12 Förslag: Utred förbud mot handel, transport etc. för nationellt fridlysta växter

WWF tillstyrker. WWF anser att som utredningen föreslår att ett förbud mot att sälja, köpa, byta, saluföra, transportera, skicka eller förvara samt importera och exportera nationellt fridlysta växter ska införas och därmed få samma regleringar som CITES-listade arter har idag. Vi tillstyrker också att det ska utredas vilka arter som förekommer lagligt i handeln i samband med att en översyn görs av växter som är nationellt fridlysta enligt 6, 8 och 9 §§ artskyddsförordningen. Det kommer att stärka möjligheterna för polis och tull att stoppa växter som tagits olagligt.

14.13 Förslag till förslag till förändringar i 29 kap. miljöbalken

WWF tillstyrker. Det är bra att straffansvaret delas upp så att det framgår vilka gärningar som är kriminaliserade och för vilket brott man döms. En nackdel är dock att det blir mer komplicerat för var och en att förstå vad som är kriminaliserat och vad man kan dömas för då det är många paragrafer att läsa igenom och förstå. Den som gäller för närvarande är lättare att tillgodogöra sig. Det bör övervägas om några av paragraferna går att slå samman.

14.15 Förslag: Olovlig utsättning av art

WWF tillstyrker. Det är bra att olovlig utsättning av djur eller en växt i naturmiljön blir straffbelagd. Det är viktigt att detta nu blir tydligt för alla arter - inte bara för exempelvis däggdjur och fåglar där en reglering för dessa finns. En översyn i jaktlagstiftningen och i

fiskelagstiftningen av motsvarande bestämmelser borde genomföras för att de ska vara likvärdiga.

14.16 Förslag: CITES-brott
WWF tillstyrker. Det är bra att alla delar som rörbrott mot CITES-bestämmelserna samlas på ett ställe under namnet CITES-brott. Det innebär en tydlighet vid beskrivning av brottet.

14.18 Förslag: Ny punkt i 29 kap. 8 § miljöbalken
WWF tillstyrker. Det är bra att det införs ett straffansvar för den som bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått till skydd för fridlysta arter utfärdad av en myndighet. Det är viktigt att de beslut som fattas av myndighet också genomförs och ett motiv till att det ska genomföras är att straffbelägga om det inte genomförs.

14.19 Förslag: Förverkande av CITES-listade exemplar
WWF tillstyrker. Målet med förslaget är inte att straffbelägga innehav av CITES-arter, utan att synliggöra förverkande möjligheten, för att undvika att exemplaren saluförs eller säljs eller på annat kommer ut på marknaden, och därmed att framtida brott begås. Det gäller exempelvis djur som saknar bakgrundspapper.

14.20 Förslag: Artvärdesförverkande
WWF tillstyrker. Frågan har diskuterats i många år och det är bra att förslaget blir verklighet. Det gör att den som dödar ett djur som är fridlyst vet att ett straff för detta kommer också att följas av ett bötesbelopp. På så sätt relateras straffet till art och blir mer kännbart för den som bryter mot lagen. Detta har funnits i Finland i många år.

14.20.2 Förslag: Artvärdesförverkande i miljöbalken
WWF tillstyrker. Frågan har diskuterats i många år och det är bra att förslaget blir verklighet.

14.20.3 Förslag: Artvärdesförverkande i jaktlagen
WWF tillstyrker. Bra att det föreslås att det ska gälla även för jaktbrott**.**

14.20.4 Förslag: Artvärdesförverkande i fiskelagen
WWF tillstyrker. Bra att det föreslås att det ska gälla även för fiskebrott.

14.20.5 Förslag: Artvärdesförverkande i smugglingslagen
WWF tillstyrker. Bra att det föreslås att det ska gälla även försmugglingsbrott.

14.23 Förslag: Havs- och vattenmyndigheten ska vara vetenskaplig CITES-myndighet
WWF tillstyrker. De är expertmyndigheten för vattenlevande djur och växter.

14.24 Förslag: Tullverket får ökad befogenhet gällande CITES-arter vid Sveriges inre gräns
WWF tillstyrker. Det är en fråga som diskuterats i närmare 25 års tid och det är bra att det nu föreslås. Den öppna gemensamma marknaden innebar att gränskontrollerna endast blev kvar mot tredje land. Dock är det djur och växter som både kommer in till Sverige och som går ut ur landet till andra EU-länder och där det inte idag är möjligt för tullen att agera om de vid andra kontroller ser djur eller växter där ursprung borde kollas. Exempelvis reptiler handlas på mässor söderut i Europa och transporteras in till Sverige. Det nu föreslagna är en viktig del i att komma till rätta med artskyddsbrottslighet.

14.27 Förslag: Ansvar för nationell kunskapsförsörjning om artskydd
WWF tillstyrker. Det stärker och likriktar arbetet med tillsyn och artskyddsbrottslighet över landet. Att ge Jordbruksverket ett uttalat ansvar för kunskapsuppbyggnad om CITES skulle sannolikt göra att Jordbruksverket måste prioritera resurser till verksamheten. Det är mycket angeläget att genomföra förslaget eftersom Jordbruksverket det senaste året nästan helt

prioriterat ner arbetet med CITES vilket fått effekter för andra myndigheter såsom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.

14.32 Förslag: Djurparksdjur får endast säljas till andra djurparker

WWF tillstyrker. Utredningen konstaterar att det har förekommit att levande eller döda djurparksdjur säljs, skänks eller lånas ut till privatpersoner. WWF anser att en sådan handel innebär att fler djur som är hotade eller som av andra skäl inte är lämpliga för privatpersoner att ha hemma, kommer ut på den öppna marknaden.

14.33 Förslag: Samla information om regler för handel med monterade djur

WWF tillstyrker. Information är en viktig del i att minska den illegala handeln med vilda djur och växter och delar av sådana. En ökad medvetenhet är en av de saker som är viktig för att minska efterfrågan på djur eller produkter som är olagligt åtkomna. WWF har länge efterlyst att en samlad information om dessa saker borde arbetas fram och samlas på ett ställe och i en form som gör den lättillgänglig med den digitala teknik som är rådande för stunden.

14.34 Förslag: Ta fram handlingsplan gällande artskydd och artskyddsbrottslighet

WWF tillstyrker. En gemensam plan för myndigheternas arbete med artskyddsbrottslighet för handeln med vilda djur och växter är ett bra sätt att effektivt organisera arbetet. Det innebär att arbete med artskyddsbrott blir mer prioriterat.

14.35 Förslag: Jordbruksverket ska ta fram en genomförandeplan för registrering av CITES-djur

WWF tillstyrker. Som ett led i att minska den illegala handeln anser WWF att det är viktigt att Jordbruksverket får i uppdrag att i samråd med de myndigheter som ingår i den nationella operativa gruppen för artskydd (NOGA) ta fram ett konkret förslag och genom förandeplan för införande av ett nationellt register för levande exemplar av A- och B-listade djur.

14.36 Förslag: Säkerställ resurser för internationell medverkan gällande CITES

WWF tillstyrker. WWF och organisationen TRAFFIC har sedan 2012 drivit en kampanj och ett arbete för att öka det internationella samarbetet mellan myndigheter i olika länder. Den illegala handeln är internationell och för att minska den så krävs samarbete längs hela den kedja som djuren eller växterna passerar från att de samlas in till de kommer till slutanvändaren. Stora framgångar har nåtts under senare år och det är helt nödvändigt att fortsätta detta arbete i oförändrad takt och där Sverige har en viktig roll! Det bör i regleringsbrev till myndigheterna anges att detta ska vara en prioriterad uppgift.

14.37 Förslag: Regler om pälsproduktion i 37–39 §§ artskyddsförordningen upphävs och flyttas

WWF tillstyrker. WWF anser att den som utredningen föreslår ska flyttas till jaktlagstiftningen där den passar bättre.

Konsekvensbeskrivning och bortvalda förslag

Utredningen beskriver att det har uttryckts oro kring att regelförändringen 12.6.2 kan ge sänkt skydd för fåglars livsmiljöer och de menar att konsekvensen beror på hur förbudet att störa fåglar kommer att tolkas. Utredningen påpekar vidare att med deras tolkning kommer skyddet för fåglar inte att försämras nämnvärt. WWF menar att utredningen underskattar konsekvenserna och onödigt hårt låser fast sig vid miniminivån i fågeldirektivet istället för att se till syftet bakom bestämmelserna. Att få till ett skydd av livsmiljöer genom störning verkar vara en krånglig omväg för att få ett livsmiljöskydd. Skyddet riskerar att enbart vara effektivt under

den period när biotopen används t ex under häckningssäsong men att inte ge någon effekt utanför denna tid.

WWF anser också att man otillräckligt beskriver förslagens konsekvenser för annat naturvårdsarbete i synnerhet områdesskydd. Om omfattande intrångsersättning ges för biotopskydd och naturvårdsavtal motiverade av fridlysningsregler kan det medföra att annat områdesskydd prioriteras ner. Detta särskilt för områdesskydd som skapas för arter som omfattas av livsmiljödirektivet.

Bortvalda förslag som bör lyftas

WWF vill lyfta fram några förslag som utredningen har övervägt med inte föreslagit. Ett av dem är *15.15.4 Ett mer omfattande artförvaltningssystem*. Vi anser att ett mer omfattande proaktivt planeringsunderlag skulle vara värdefullt för artskyddet och verksamhetsutövare. WWF förespråkar att ett större helhetsgrepp tas för att utreda artförvaltningen med möjlighet att se över plan- och bygglag, skogsvårdslagstiftning, jaktlagstiftning, fiskelagstiftning, skattelagstiftning och möjligen också fastighetslagstiftning.

Vi vill också lyfta fram några alternativ som utredningen bedömer som intressanta för framtiden. Det handlar om *15.16.1 Fondsystem för ersättning och tidsbegränsade områdesskydd*. Tyvärr saknas det idag stöd från markägarhåll för att gå vidare med ett sådant förslag. Vi skulle ändå rekommendera att detta utreds av Statskontoret. Vi vill även framhålla att vidare utreda *15.16.3 Krav på obligatorisk skogsbruksplan med naturvärdesbedömning*.

Det skulle även finnas ett behov av att utreda oklarheter i kap 2 15 § regeringsformen som föreslås i 15.17.1 2. Kopplat till detta behöver intrångströskeln det vill säga ”berörd del av fastigheten” ses över. I dagsläget anser WWF intrångströskeln är för lågt satt och att mer miljöhänsyn skulle kunna krävas inom ramen för allmän hänsyn. Även utredning av hur kap. 13 § miljöbalken behöver ändras för att implementera krav enligt Århuskonventionen behövs i enlighet med 15.17.2 16

Förslag som utredningen borde ha kommit med

Satsning på åtgärdsprogram för hotade arter

Vi saknar förslag kring Åtgärdsprogram för hotade arter som också är ett förebyggande verktyg. Dessa har varit framgångskoncept för att stärka populationer och förhindra att hotade arter dör ut Idag är detta arbete kraftigt underfinansierat och behöver stärkas genom ökade resurser och ökad åtgärdsuppföljning. WWF förespråkar en fördubbling av nuvarande anslag för att i första hand fokusera på befintliga åtgärdsprogram samt ökad fokus på uppföljning och översyn om fler arter kan få åtgärdsprogram.

Ökad miljöövervakning av arter och livsmiljöer

Efter den senaste kunskapssammanställningen gällande bevarandestatus för naturtyper och arter i EU:s livsmiljödirektiv, visar en bristanalys att det krävs en utökad miljöövervakning för vissa av arterna och naturtyperna i direktivet.

Förbud av insamling av alla dagfjärilsarter

Dagfjärilarna är en artgrupp som det går dåligt för och där många arter är rödlistade - främst på grund av habitatförlust och försämring. I år har två dagfjärilsarter bedömts som troligen helt utrotade från landet. Samtidigt finns en gammal tradition att samla in dagfjärilar och nåla upp

dem i privata samlingar, men idag är det förlegat. Att döda för att ha i samling för eget bruk är inte tidens anda. Många har under de senaste åren intresserat sig för dagfjärilar men jakten pågår med kamera och inte via håv och samling. I stort sett alla dagfjärilar går att bestämma via kameran. Undantag finns för några blåvingearter, men där kan inhåvning tillåtas men att de ska släppas så fort artbestämningen är gjord. Vi anser därför att det bör införas ett förbud av insamling för dagfjärilar undantag kan ges för forskning.

Övrigt av vikt att påpeka

Vid bedömning av påverkan på arter som omfattas av artskyddsförordningen av en miljöfarlig verksamhet (tillståndspliktig eller inte) är det viktigt att bedömningen genomförs för påverkan på lokala populationer. En verksamhet på lokal nivå kan inte bedömas enbart på biogeografisk nivå. En bedömning på biogeografisk nivå skulle kunna tillåta merparten av verksamheter utan skyddsåtgärder eftersom den enskilt ofta är för liten för att påverka en art på en biogeografisk nivå. Däremot kan förutsättningarna för arten försämras drastiskt genom den kumulativa påverkan av andra liknande verksamheter.

För Världsnaturfonden WWF

Peter Westman

Biträdande Generalsekreterare

Emelie Nilsson

Sakkunnig naturvårdspolicy